

sišu, kakor cerkvi primerjeno ljudi v pobožni molitvi móti. Ni davnej kar sim v imenitni romarski cerkvi Marija Pletrovič na Štajarskim tako pohujšljivo orglanje slišal. Treba je pomisliti, de kar se prijetno glasi in rado sliši na plesišu, ni spodobno v sveti hiši pri obhajenju skrivniga spomina našiga odrešenja. Za tega voljo nej si vsakteri šolnik saj toliko orglanja vlasti, de vé razločiti, kakošni glasovi se spodobijo v nemati sercé k molitvi k milimu Bogu, in kakošni zamorejo nogé k plesu omajati. Če zraven tega orglar tudi nekoliko znanosti v petji ima, se bo prijatlam slovenskiga petja še bolj prikupil.

De si pa prihodnji učenik vse te potrebne vednosti pridobi, je potreba večletniga pripravljanja; po mojih mislih po dobro dokončani četerti šoli še dve léti.

Vprašanje je pa: kateri pridni učenec se bo v ta stan podal, ki je pri sedanjih slabih dohodkih z dokaj težavami obdan? in z čim se zamore pripravnik (Praeparand) preživiti, kér starši iz kmetov svojim sinovam, kateri nočejo v duhovski stan stopiti, podpiranje večidel odrečejo?

Na prvo vprašanje odgovorimo, de naprava šol po deželi in poiskanje potrebnih zakladov za spodobno plačilo šolnikov mora biti ena nar poglavitniših skerbí perviga državnega zbora v Beču (na Dunaji). Poslanci! ne pozabite tega in potegnite se, de se bo dohodki učiteljev po deželi poboljšali. — Gotovo bodo pa tudi starši dobriemu šolniku obilno pomoč za lepo podučenje svojih otrok podarili, brez de bi bil primoran, po beraško lačen trebuh okoli nositi.

Težji je odgovor na drugo vprašanje: Kakó bi se zamogel pripravnik (mladenec v času svojiga izobraženja za šolstvo) preživiti, če mu starši svojo pomočno roko odtegnejo in sicer druge pomoči nima? Primoran si živeža z učenjem po hišah iskati, potratí veliko veliko žlahniga časa, ki mu je silno potreben za lastno omikanje, in takó si ne more do dobrih vsih potrebnih vednost vlastiti, torej ali slab šolnik postane, ali v svojo in celiga ljudstva škodo več lét s pripravljanjem za šolstvo zgubi. Te velike škode mladost in deželo obvarovati, je le mogoče z osnovo kake oskerbilnice za take mladenče. Kakor imamo duhovšnico in Alojzjevše v Ljubljani, takó bi bilo kaj potrebno, ko bi imeli tudi oskerbilnico za pripravnike.

Kaj pa, ko bi naš milostljivi knez nekoliko tacih pripravnikov v Alojzjevše vzeti blagovolili? Lepšiga darú bi svojimu narodu ne mógli podeliti! Od vsih krajev mile domovine bi se takimu pričetniku narodniga omikanja od véka do véka brezkončna slava péla. Dr. Orel.

Vseučiliša nam je v Ljubljani potrebna.

Krajncam pa tudi všim Slovincam sploh v prevdarik.

Vseučiliša (Universitát) *) nam je potrebna. To potrebo so spoznali ne le vsi učenci Ljubljanskih viših šol, temuč tudi učenci modroslovstva (7. in 8. šole). Gosp. Dr. Sporer, vodja Ljubljanskih zdravniških šol in letasnji licealni predstojnik, so sprožili pervikrat to reč 4. dan tega mesca v zboru vodjov in učnikov bogoslovskih, zdravniških in modroslovskih šol, ki so enoglasno sklenili, de naj imenovani gosp. predstojnik naredé pismo, v katerem se ima obširno razložiti korist in potrebo vseučiliša v Ljubljani, katero se bo potem v imenu podpisanih vodjov in učnikov višjih šol poslalo Krajskim deželnim stanovam in Ljubljanski mestni

gosposki, razglasilo pa tudi po celi deželi, de se bojo enake vošila za to napravo povsod izbudile in pripomočki posvetovali, s kterimi bi se ta naprava ustanovila. *) Le po ti poti bi bila družba učencikov v stanu, to za celo deželo koristno in imenitno reč dalje gnati in do zaželjeniga konca doveršiti. — Slavni predstojnik, gosp. Dr. Sporer so sestavili tako pismo, katero je bilo v zboru 11. dan tega mesca od popisanih gospodov skozi in skozi poterjeno in se takóle glasi:

„Naprava vseučiliša v Ljubljani je silno koristna in imenitna reč za celo deželo. Pa le, če združena pomoč ta namen doseči pomaga, se zamore ta naprava ustanoviti. Ako pa ta namen bolj natanjko prevdarimo, se na eni strani velika dobrota te naprave — na drugi pa tudi težave in stroški pokažejo, ktere njeno vstanovljenje in ohranjenje terjá.“

„Kar korist vseučiliša zadene, je očitna kot beli dan za popolno omikanje mladosti v vsih višjih védnostih, narodnimu duhu primerjenih. Lepa priložnost, se domá izučiti in izobražiti, bo vabila sinove dežele po lagljejih potih v šole. Bližnjost staršev in žlahte jim bo polajšala prebivanje v Ljubljani. Razproštena, po ustavi zagotovljena slovenska narodnost, ktera tudi Primorje, nekaj Štajarskiga in Koróškiga obseže in se clo do Hrovaškiga razširja in v všim več kot en milijon duš obseže, zaslúži in terja to samostojno in popolno napravo, in bo, če le število tistih učencov vzamemo, ki bodo letas osmo šolo dokončali (72 učencov namreč) gotovo dovolj učencov privabila, posebno če pomislimo, de ni v Primorskim, ne v Horvatií, ne v Slavóni take naprave. Poslednjič zapoveduje sedanjí čas z ojstrim glasam vsakimu narodu, de na poti dušniga napredovanja ne zaostaja, kakoršno narodno omikanje terjá.“

„Ne smémo sicer pozabiti, de taka naprava je le potrebna višjiga omikanja in višji učenosti primerjena, in de imamo še veliko za male šole storiti, ker je še veliko far v deželi še zmeraj brez šol. Tode po novi vladí se bo duh omikanja po soséskah kmalo izbudil in male šole se bojo povsod napravile, ktere se dajo lahko popolno osnovati; ravno zató se morajo pa tudi na tisto stopnjo popolnosti povzdigniti, na kateri si novo izbujeni duh narodnosti s svojo krepostjo pota k téčnimu napredovanju poiskati zamore.“

„Zavoljo pomanjkanja víkših šol pa narod gotovo velike zgube terpi, če bistré glave zavoljo téga svoje omikanje v ptujih deželah in v ptujih jeziki išejo, svojo imenitnost tam dosežejo in ptujim narodom zapadejo, de tako domačija svoje narboljši móči zgube in v svoji dušni dremoti le zunanje spodbáde pričakuje.“

„Koliko je bila Krajska dežela po ti poti slavnih glav zgubila, imamo v pretečenih in zdanjih časih dovelj prič, in ta zguba narodnosti se mora pomanjkanju samostojnih pomočkov šolskiga izobraženja pripisati.“

„Ako se učiliše za obertnost in védnosti v deželi napravi, katero nej se v narodnim duhu in po potrebni prenapredbi dozdanjih malih in latinskih šol osnuje, bodo víkši šole, združene tudi z omikovanjem slovénkiga jezika, všim stanovam tisto veljavnost dale, ktera vesolno ljudstvo povzdigniti zamore.“

(Konec sledí.)

V kmetijskih rečéh za Ljubljano.

Častiti pisavec v 37. listu Ljubljanskiga ilirskiga lista natisnjeniga sostavka nas je nagovoril, de bi tudi Novíce vošilo na znanje dale, „de bi se tista stran Golovca, ki je nad hišami Hradeckitoviga predmestja, obdelovati začéla in de bi si mestna gospóska po svoji móči prizadela, zaderžke

*) Vseučiliše je velika šola, v kateri se vse vednosti duhovstva, zdravništva in pravdoznanstva učijo, kterih mladenec potrebuje, de zamore potem en ali drug stan nastopiti. Vredništvo.

*) Poslanci! ne pozabite za to reč tudi na državnim zboru na Dunaji se potegniti! Vredništvo.

odpraviti, kateri se temu obdelovanju zoperstavijo. Naselniki pod Golovcam želijo, da bi se vsakterimu kos hriba po primerjeni ceni odločil.“

Tudi nas vedno v oči bode, že od delječ viditi, kako Golovec gôle rebra kaže, ktere bi se dale sčasoma v rodovitno planino spremeniti, ki bi ne lepšala samo kraja, temuč bi posestniku tudi dovelj dobička vergla, kër Golovška zemlja se da v rodovitno perst predelati.

Dr. B.

Slovenske reči.

Gosp. Cafov — nam gosp. Dr. Muršec iz Gradca pišejo — so iz Českiga poslovenili: 1) Robinzona mlajšiga in 2) Svetodenski red. Oba dela je prevzel v zalogo naš knjigoteržec gosp. Dirnböck, in ju misli v Celji natisniti dati. Ne samo ljudstvo, temuč tudi vsi, ki svoj jezik ljubijo, bote té knjigi močno razveselile. Začudili se bodo njegovimu bogastvu in različnosti izrazov. —

Častiti gosp. Dr. Muršec so v imenu Graškiga slovenskiga zbora poslali vredništvu Novic serčni pozdrav „premilim bratom domorodcem Ljubljancem in vsim po celim Krajskim,“ ki je podpisan od 21 Slovanov. Vredništvu ni moč, vsih sostavkov v Novice vzeti, doklad pa je že létas toliko dalo, da ne vé, kako bo kmetijska družba z denarji izhajala. Nej tedej vredništvu nihče za zlo ne vzame, če ne more čez moč storiti, kar bi sicer rado storilo. — Imenovani „pozdrav“ smo izročili Ljubljanskimu „slovenskemu zboru.“ —

(Slovenski zbor v Ljubljani) je oznanil osnovo svojih postav, ktere pa še le od perriga veliciga zbora (6. dan Rožnika) poterjenje pričakujejo. — Pervi namen slovenskiga zbora je: omikati slovenski jezik in ga na enako stopnjo z drugimi živimi jeziki sedanjih časov povzdigniti. — Jezikoslovstvo, ne pa politika, je tedej namen Ljubljanskiga slovenskiga zbora — in zoper ta namen se nihče ne more vstavljati. Vsak omikan človek zamore ud te družbe biti; za vpisano se plača 2 goldinarja, sicer pa je létno plačilo za Ljubljancane: 5 gold. za samea; 7 gold. pa z rodovino vred; — za vnanje pa: 4 gold. za samea; 6 gold. pa z rodovino vred. —

(V Celji se je slovensko-nemški zbor) začel, kteriga namen je bratovsko edinost slovenske in nemške narodnosti z besedo, pisanjem in djanjem vstanovit tako, da se nobenimu narodu ne bojo njegove pravice krajsale. Zbor povabi, da bi obilo rodoljubov stopilo v to družbo.

(Slovenski zbor v Ljubljani) ima prvi veliki zbor 6. dan Rožnika, ne pa prvi dan, kakor je poprej napovedano bilo.

Časopisi na Krajskim.

V malim serpanu bomo imeli na Krajskim naslednje časopise (cajtinge): 1) Laibacher Zeitung und illirisches Blatt, 2) Kmetijske in rokodelske Novice, 3) Slovenijo, slovensko, v Ljubljani pri gosp. Blazniku izhajajo, 4) Sloveniens Blatt, nemški, v Novim mestu pri gosp. Marii Tandlerjevi izhajajo, 5) Cerkveni časopis, slovenski, 6) Cerkveni časopis, nemški, pri gosp. Blazniku na svitlo dajan, in 7) Vedež za mladost i. t. d. v slovenskim jeziku pri gosp. Egerjevi v Ljubljani izhajajo.

Časopisov nam ne bo manjkalo, kakor se iz tega vidi — ali bo pa tudi prejemnikov zadosti? Bog daj!

Oznanilo zavoljo banknotov.

Dandanašnje prekučije po svetu so pripravile nektore ljudi v velik strah, da bojo banknoti nekaj svoje cene zgubili; torej so jih v bankne denarnice menjati dèrli,

da je bilo sila. — V tacih okolšinah je bankno vodstvo v Dunajskih Novicah 21. dan tega mesca skazalo bankno premoženje, iz kteriga se vidi, da se pri banknotih ni nobene zgube bati. De pa banka ne pride ob vso svojo srebernino in zlatnino, je dalo vodstvo na znanje: 1) da se za nekaj časa pri banknih denarnicah po malim na enkrat nobenimu več kot za 25 gold. banknotov menjalo ne bo; in 2) da se bojo kmalo banknoti po goldinarji in po dva goldinarja medljudi dali, da bo lože z njimi ravnati namesto srebra.

Iz dežele Krajskiga in Goriškiga.

Kakor v Ljubljani, Ipavi, Idrii, Postojni, Krajnji in več drugih krajih so tudi v Mokronogu in v Rifenberku rojstni dan našiga milostljiviga Cesarja Ferdinanda praznično obhajali. Posebno lepo se je tudi v Mokronogu in Rifenberku (kjer je 115 stražnikov in gosp. Franc Licen stotnik) narodna straža obnašala. — Prostor nam ne pripusti, obširnih popisov, ki smo ju od gosp. T. in od gosp. Hz. prejeli, v Novicah natisniti.

Praznovanje godu

našiga presvitliga Cesarja Ferdinanda.

Zavoljo procesij križeviga tedna je bil v Ljubljani god našiga miliga Cesarja že pretečeno nedeljo praznično obhajan. Goreče prošnje za ohranjenje ljubeznjiviga Očeta so iz sere zvestih Krajncov puhtele proti nebesam pri veliki sv. maši, ktero so ob desetih naš milostljivi knez in škof péli. Od gospod Bl. Potočnika zložena narodna pesem *) je posebno danes vsacimu neizrečeno globoko v sere segla, ktera se takóle začne:

Slava našimu Cesarju	Zdrobil je železne spóne,
Ferdinandu Milimu,	Véz ljubezni oživí;
Avstrijskemu Vladarju	Slava Mu obdaja trons,
In Očetu dragimu!	Slava! slava! Mu doní.
	i. t. d.

Veselo oznanilo

prinese današnja doklada c. k. deželni pogravarstva, da so milostljivi Cesar obljubili zopet na Dunaj se verniti.

Iz Dunaja.

Nov in silni nepokoj je zopet 26. in 27. dan tega mesca na Dunaji vstal, posebno zató kër bi se bilo imelo po višjim ukazu vseučeliše zapreti in bi bili imeli šolski mladenči Dunaj zapustiti in domú iti, kar mestnikom in mnogim drugim ljudém, ki junaško šolsko mladost visoko cenijo, ni bilo nikakor práv. Nepokoj je bil silni, — tode tega nikar ne mislite, da bi se bili pobijali ali morili. Perva želja Dunajčanov je zdej: da bi Cesar kmalo kmalo na Dunaj nazaj prišli!

Iz v poslednjim listu natisnjeniga sostavka gosp. Koseskiga

„Potrebne besede“

smo bili zavoljo pomanjkanja prostora prisiljeni, naslednje verstice izpustiti, ktere tudi danes niso zamujene:

„Znalo bi biti, da bi ura vdarla, ki nas bo poklicala v bran Cesarja ali domovine. Znalo bi biti, da je Bog sklenil, zdaj že misli, djanja in vrednosti avstrijskih narodov preresetati; torej še enkrat rečemo, kar smo v létu 1844 svojimu Cesarju zapeli:

V padu gromecimu lét poginejo imena, narodi,
Naše prisegel zaklep časa viharju stoji,
Ko bi se bližala kdej rešetanja železniga ura,
Kakor se zernje iz plev, kakor iz sipa demant
Bi se Ti cena takrat slovenskiga sereca svetila.“

*) Slovencov narodna pesem, blagodarjena narodni straži v Ljubljani, natisnjena in založena pri Rozaliji Eger v Ljubljani.

Današnjemu listu je pridjano 5 doklad.